

## พินสามสาย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรมวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

**ถาม :** เรื่อง “หลงในธรรมะมากเกินไปหรือเปล่า”

**หลวงพ่ :** ใ้ฉันแบบเหมือนกับคอมมิวนิสต์ไ้ ศาสนาเป็นยาเสพติด ว่าเสพติดมากไปหรือเปล่า ไม่หรอก หลงในธรรมะมากเกินไปหรือเปล่า

**ถาม :** กราบนมัสการหลวงพ่ด้วยความเคารพ ลูกเริ่มฟังธรรมะมาตั้งแต่ต้นปี ๒๕๖๒ ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ยิ่งฟังยิ่งเปลี่ยนแปลงตัวเองในทางที่ดีขึ้นเป็นลำดับ ยิ่งฟังยิ่งสงบ พอถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ เริ่มสวดมนต์ก่อนนอนทุกวัน นั่งสมาธิบ้างวันไหนที่คิดว่าจิตตนฟุ้งซ่าน เพราะไม่กล้านั่งทุกวันเนื่องจากลูกยังไม่ได้รับกรรมฐานจากครูบาอาจารย์ท่านใดเลย เจ้าคะ ลูกเลยไม่กล้านั่ง กลัวจิตเตลิดไปแบบไม่มีทิศทาง

ตอนนี้ลูกอยากลาออกจากงานบรรจุพนักงานรัฐวิสาหกิจเจ้าคะ เพราะหนูมีจิตคิดว่าหนูอยากอยู่กับแม่ทุกๆ วัน อยากทดแทนบุญคุณแม่ด้วยการดูแลท่านทางร่างกาย ไม่ใช่ใช้เงินและยศตำแหน่งเป็นตัวดูแลเจ้าคะ ลูกคิดว่าลูกควรเป็นลูกของแม่ ไม่ใช่เป็นลูกจ้าง ยิ่งฟังธรรมและสวดมนต์ ความกตัญญูยิ่งเข้ามาฝังในจิตมากๆ เลยเจ้าคะ จนลูกคิดว่าลูกควรกลับบ้าน อยู่บ้านดูแลแม่ เป็นลูกคนเดียวของแม่

พ่ของลูกไม่ทราบที่ท่านไปอยู่ที่ใดเจ้าคะ แม่ไม่เคยพูดถึงเรื่องนี้เลยเจ้าคะ แต่ลูกก็ไม่เคยขาดความอบอุ่น ไม่เคยรู้สึกว่าคุณอยากมีพ่ให้ครอบครัวพร้อมหน้ากัน ลูกรู้สึกได้ว่า แม่คนเดียวกับป้า ลูกก็เหมือนมีพ่กับแม่แล้ว ลูกเลยอยากลาออกจากงาน ขอกลับไปอยู่บ้านที่ราชบุรี อำเภopakท่อ และจะทำสวนผักอินทรีย์ไว้กินเอง และอาจขายด้วยเป็นรายได้

มีเพื่อนที่ทำงานทุกคนตอนนี้ไม่อยากให้ลาออก แต่จิตหนูไม่ฟังคำใครเลยคะ จิตบอกว่าต้องลาออก เราทำได้ เราอยากอยู่กับแม่มากที่สุด เราต้องทดแทนคุณแม่

ลูกคิดว่า ถ้าแม่จะกายสังขารไปแล้ว ลูกอยากไปบวชซีเจ้าคะ แต่มีเพื่อนคนหนึ่งพูด คำพูดหนึ่งว่า ลูกอาจจะหลงในธรรมะมากเกินไปหรือเปล่า

แบบนี้เรียกว่าหลงในธรรมหรือแค่ความกตัญญูเจ้าคะ ลูกหาคำตอบให้ตัวเองไม่ได้เลย เจ้าคะ กราบนมัสการหลวงพ่อด้วยความเคารพ

**ตอบ :** นี่คำถาม คำถามเขาบอกว่า คำถามเขาเป็นคำถามเพื่อธรรมะนะ ธรรมะคือ การศึกษา คือความเข้าใจในสังขาร

แต่จะบอกว่า ให้อยู่แบบนี้ดีที่สุด ไม่ต้องลาออก ไม่ต้องลาออก ทำงานรัฐวิสาหกิจ ทำ ไปก่อน ทำไปจนกว่าเรามั่นคง ทำไปจนกว่าเรามีทุน ทำจนกว่าเราอึดเต็มไซ้ใหม่ แล้วเราค่อย ลาออก จะลาออกตอนไหนก็ได้มันไม่ช้าเกินไปหรอก แต่ตอนนี้ทำงานไปก่อน ทำงานไปเพื่อ สะสมเพื่อเป็นกองทุนเพื่อเป็นสิ่งดำรงชีพให้เรามั่นคง แล้วถ้าจะลาออกตอนนั้นไม่สายเกินไป ไม่สายหรอก

ถ้าบอกว่าจะให้ลาออกๆ ยกตัวอย่างนะ เริ่มต้นตั้งแต่คำถามเลย อารัมภบทมาเลย “หลงในธรรมะมากเกินไปหรือไม่ หลงในธรรมะมากเกินไปหรือไม่”

ธรรมะไม่ใช่ยาเสพติด ธรรมะเป็นคุณธรรม ธรรมะนี้ยิ่งใหญ่ ธรรมะนี้ครอบคลุมสาม โลกธาตุ เวลาเป็นพระอรหันต์พ้นจากวิภววิภว กามภพ รูปภพยิ่งใหญ่นานาไหน แต่ใจของ พระอรหันต์ยิ่งใหญ่มากกว่า เพราะมันบรรจุไว้ด้วยสามโลกธาตุ กามภพ รูปภพ อรูปภพ พระ อรหันต์ผ่านพ้นไป

หลวงตาท่านพูด เวลาสิ้นกิเลสไปแล้วนะ เหมือนกับมังกรมันทะยานไปในอากาศ มัน ยิ่งใหญ่ มันกว้างขวาง มันไปได้สามโลกธาตุ

สามโลกธาตุเพราะอะไร สามโลกธาตุเพราะจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวิภววิภว กามภพ รูป ภพ อรูปภพ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวิภววิภวเหมือนกรงขัง กรงขังจิตนี้ไว้ จิตที่ทำความงามความดี ก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม รูปภพ อรูปภพ เวลาจิตมันทำความชั่วของมัน มันก็เกิด นรกอเวจี ถ้ามันทำมนุษยสมบัติมันก็เกิดเป็นมนุษย์อยู่นี่ไง

สามโลกธาตุขังจิตนี้ไว้ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลามันพ้นจากวัฏฏะเป็นวิ  
 วัฏฏะ มันพ้นออกไปสามโลกธาตุ มันยิ่งใหญ่ขนาดนั้น นี่พูดถึงว่าธรรมที่มันยิ่งใหญ่

มันจะหลงในธรรมหรือไม่

สังขารมนี้ยิ่งใหญ่จนกว่าเราเข้าไม่ถึง เราเข้าไม่ถึงแล้วไม่ได้เศษเสี้ยวด้วย พอไม่ได้เศษ  
 เสี้ยวขึ้นมา นี่เป็นทางโลกใจ ทางโลกเป็นความเชื่อ พอความเชื่อขึ้นมา “ศาสนาเป็นยาเสพติด  
 ศาสนาเป็นยาเสพติด”

เวลามันเสพยาเสพติดมันฆ่าพ่อฆ่าแม่ เวลามันเสพยาเสพติด มันขายยาเสพติดไป  
 ทำลายสังคม มันไปทำความแตกแยกในวงศ์ตระกูลของเขาด้วยยาเสพติดใจ แล้วศาสนาไหน  
 ทำให้ครอบครัวแตกแยก

กตัญญูกตเวที รู้จักบุญ รู้จักคุณ รู้จักความสูง ความต่ำ ศาสนามันเป็นยาเสพติด  
 ตรงไหน ศาสนามันทำลายใครที่ไหน

ศาสนามันยิ่งใหญ่มาก ยิ่งใหญ่จนทำให้คนไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย พ้นจากวัฏฏะ  
 ไปเลย ศาสนานี้ยิ่งใหญ่มาก

แต่ถ้าว่าจะหลงในธรรมะหรือไม่

ไม่หลง แต่มันเป็นกาลเทศะ เป็นอำนาจวาสนาของคน

เราเห็นมามากนะ เวลาอยู่ที่บ้านตาดเมื่อก่อน พอเวลาท่านถึงจุดพีกสูงสุด โอ้โฮ! หมอ  
 พยาบาลไปเยอะเยอะเลย จะลาออกๆ ท่านไม่ให้ลาออกหรอก อยู่โรงพยาบาลประจำบฯ อยู่  
 โรงพยาบาลต่างๆ ไปขอลาออก ท่านไม่ให้ลาออก

แล้วมีพยาบาลคนหนึ่ง หลวงตาบอกไม่ให้ออก ให้ทำงานไป

ไม่ยอม ผีน ลาออก ลาออกไปภาวนา โอ้โฮ! ภาวนายิ่งใหญ่ ภาวนาไป ภาวนาไปถึง  
 เวลามันหลุดเลย หลุดไปแก้ผ้าโทงๆ วึ่งกลางตลาดเลยนะ

นี่ไง ลาออกๆ ใจ คนที่ลาออกท่านควรให้ลาออกนะ ท่านบอกนี่ควรลาออกๆ

คำว่า “ควรลาออก” หมายความว่า เขามีอำนาจวาสนาของเขา เขามีอำนาจวาสนาของเขา จิตใจเขาเข้มแข็ง เขาเจออุปสรรคสิ่งใดแล้วเขาจะผ่านพ้นสิ่งนั้นไปได้

เวลาการภาวนาหรือการอยู่ทางโลกทางวิชาชีพ คนเรามันต้องมีอุปสรรคบ้าง ไม่ใช่คนเราชีวิตนี้จะราบเรียบจะไปด้วยกลีบกุหลาบตลอดเส้นทาง เป็นไปไม่ได้ คนเรานะ มันมีอุปสรรคทั้งสิ้น เวรกรรมของสัตว์โลกมันมีสูงมีต่ำ มันถึงวาระของมัน วาระของมัน มันจะประสบมันจะพบสิ่งที่ไปทดสอบใจมันนะ แล้วถ้าใจมันไม่มีอำนาจวาสนาบารมีขึ้นมา มันหลุดนะ มันเสียคนไปเลยนะ มันทำลายตัวเองไปนะ

ไ้ว่าลาออกๆ พระโดยทั่วไปจะให้คนนั้นลาออกคนนี้ออก เขามีแต่จะให้ทำงานทำงานๆ ทำงานเพื่อความมั่นคงของชาติ ทำงานเพื่อความมั่นคงของครอบครัว ทำงานเพื่อความมั่นคงของชีวิต ทำงานเพื่ออะไร

นี่ไง เขาว่าทำงานเป็นการปฏิบัติธรรมๆ ทำงานเป็นความรับผิดชอบหน้าที่นี้ หน้าที่ทำงานของตน

นี่ก็เหมือนกัน ว่าจะลาออกๆ ลาออกอะไร

ลาออก ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังมีอำนาจวาสนานะ เขาไปแล้ว ลาออกมาแล้วนะ สมบูรณ์สมบัน

เราอยู่ในวงพระปฏิบัติ เวลาพระปฏิบัติที่ดีงามก็เยอะมากไป เวลาพระปฏิบัติไปแล้วมันไปเจออุปสรรค มันไปเจอกรรมที่กระทบรุนแรงขึ้นมา ชีวิตนี้เข้มทิศเปลี่ยนเลย เปลี่ยนเป็นคนละคนไปเลย มากมายมหาศาล แต่เวลาพระที่ดีงามก็เยอะ

เวลาพระที่ดีงามขึ้นมา มันมีอยู่องค์หนึ่ง เราไม่เคยเห็น แต่ว่าพระเล่าให้ฟัง เป็นลูกของโรงงานเหล็ก เป็นลูกชายคนโต แล้วคนจีนเขาสักขุมากกว่าลูกชายคนโตต้องถือกระถางธูปให้เขาตอนเขาตาย ลูกชายเขาไปบวช บวชแล้วพ่อตามล่าเลย นั่นก็หนีหนีไปอยู่ไหนไม่ได้ อยู่ไหนไม่ได้ พ่อเขาตาม

เพราะเขาถือเป็นประเพณีไง ประเพณีของคนจีนเขาถือว่าลูกชายคนโตเป็นตัวแทนตัวแทนของตระกูล ตัวแทนของตระกูลเขาต้องมารอฝังศพเขา เขาถือสิทธิ์ว่าลูกชายคนโต เวลา



คุณงามความดีของเรา ความประพฤติปฏิบัติของเรา ทำความจริงจังของเราจนพ่อแม่เห็นด้วย พ่อแม่เห็นด้วย ถ้าแม่เห็นด้วย ป้าเห็นด้วย เขียวเลย แม่เห็นด้วย แม่เตรียมที่ดินไว้เลย ให้ทำเกษตรอินทรีย์ ป้าก็จะหมักปุ๋ยไว้ให้เลย

ไฉน! ไม่มีใครเห็นด้วยสักคน เขาไม่เห็นด้วยเพราะว่าเขาทำการเกษตรอยู่แล้วเขาก็ไม่ต้องการให้ลูกมาลำบากลำบากกับเขา แต่ถ้าลูกบอกว่า มันเป็นวิชาชีพที่ดีงาม เกษตรอินทรีย์ เป็นสิ่งที่ดีงาม

สิ่งที่ดีงามนะ จะเริ่มทำขึ้นมาเราก็ต้องมีความพร้อมของเรา เราต้องฝึกหัดงานของเรา เราต้องปลูกได้ เราปลูกได้ทำได้ ในทางเกษตรกรรมเขาเรียกคนมือเย็น คนมือเย็นปลูกต้นไม้ก็ได้ คนมือร้อนปลูกต้นไม้ก็ตายหมด บางคนทำอะไรไม่ได้เลย ทำสิ่งนี้ไม่ได้ๆ บางคนทำแล้วมันดีงามมันเจริญรุ่งเรืองขึ้นไปมันก็มีโอกาสของเขา นี่พูดถึงว่าในข้อเท็จจริงของโลก

แหม! บอกว่า ฉันเป็นคนกตัญญู ฉันเป็นคนดี ฉันจะลาออก ฉันจะไปดูพ่อแม่

พระราชนิเยะอะมากเลย ตอนอยู่บ้านนะ มันไม่เคยดูแลพ่อแม่มันเลย แล้วมันก็มาบวช พระ พอบวชพระขึ้นมาแล้วมาศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้าแล้ว แหม! มีกตัญญู อยากจะสึก อยากจะไปเลี้ยงดูพ่อแม่ แล้วถ้ามันสึกไปมันเลี้ยงพ่อแม่มันไหม ยังไปแบมือขอจะไปซื้อยาบ้า อีกต่างหาก มันคิดของมันไปร้อยแปดนะ ความคิดมันเชื่อไม่ได้

ไฉน! พูดถึงเรานะ เราบอกว่า เริ่มต้นตั้งแต่ฟังธรรมมาตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ เริ่มฟังขึ้นมา สวดมนต์แล้วนั่งสมาธิภาวนา

ถ้ามันได้แค่นี้มันดีขึ้นมันก็เป็นประโยชน์แล้ว ที่ว่าเว็บไซต์ เว็บไซต์เปิดไว้ก็เพราะแบบนี้แล้วยังคนที่ภาวนาด้วย เรานี้โดนมาก่อน บวชใหม่ๆ แสวงหาอาจารย์ ไปไหนมา สามวาสองศอก ถามข้าง ตอบม้า ถามม้า มันตอบว้าว มันตอบไปไหนมา สามวาสองศอก ตอบไม่รู้เรื่องเลย แต่ก็เชื่อ เพราะอะไร เพราะเราเพิ่งบวช

เพิ่งบวชมา วุฒิภาวะของสังคมโลกพูดเป็นวิทยาศาสตร์ แต่ธรรมะนะ สัจจะความจริง มันซับซ้อนกว่านั้นหลายร้อยหลายพันเท่า หลายร้อยหลายพันเท่าเพราะอะไร เพราะว่ามันเรื่องของจิตเรื่องของใจมันแรงอน มันพลิกมันแปลง มันกะล่อนมันปลิ้นปล้อน กิเลสในใจของตนนะ

แค่ทำให้ใจของตนชัดตรง สัจจะ พุดจริงทำจริง แค่นี้ก็แสนยากแล้ว แล้วทำเป็นสัจจะเป็นความจริงแล้วทำให้มันสงบขึ้นมาอีก พอสงบขึ้นมาแล้วก็จะแสวงหากิเลสให้เจอ

ที่ทำๆ แล้วว่างๆ ว่างๆ นั้นนะ นั้นสัญญาอารมณ์ทั้งนั้นนะ อากาศก็ว่าง ในอวกาศยังว่างใหญ่เลย มีแต่ขยะอวกาศ มีแต่ขยะดาวเทียมอยู่นู่นนะ ว่างอะไรของเอ็ง มันไม่มีเจ้าของ ไม่มีสติควบคุมใจ

ถ้าความว่าง สมภาคือสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ความว่างคือความนิ่งที่มีสติสัมปชัญญะ ไม่ใช่ว่างแบบเหม่อลอย ว่างแบบว่าจะไปเดินสะดุดเอาลูกปัดคนอื่นอย่างนั้นนะ ไร้สาระเลยละ

นี่พุดถึงนะ เวลาเราเจอกับตัวมาก่อน เวลาปฏิบัติปีแรกๆ ใ้โฮ! ไปไหนมา สามวาสองศอกทั้งนั้นนะ ถ้ามั่วๆ ตอบมั่ว แล้วหาตอบได้ตรงได้ยาก นี่ไง ถึงมันเป็นเหตุเหตุหนึ่งที่ทำให้มีเว็บไซต์นี้ เพราะอะไร เพราะมีเว็บไซต์นักปฏิบัติ

แล้วนักปฏิบัติถ้าปฏิบัติตามความเป็นจริงเป็นสัตย์ ต้องมีสัจจะ พุดจริง ทำจริง พุดกันหนเดียว ถ้ามั่นใจแล้วตอบหนเดียวจบ

ถามแล้วถามเล่า ถามแล้วถามเล่านี้ไล่ถามหมดนะ ถามแล้วถามเล่าแสดงว่าเป็นคนเหลวไหล เป็นคนไม่เอาไหน เป็นคนไม่ฟังเหตุผล เป็นคนที่ไม่รับรู้ข้อเท็จจริง แค่นี้อำนาจวาสนาการภาวนาอ่อนแล้ว

กรรมฐานเขาพุดกันคำเดียวเท่านั้นนะ ไซ้ ไม่ใช่ จบ

นี่เหมือนกัน พุดถึงในสังคัมมันเป็นแบบนี้ไง ถ้าในสังคัมเป็นแบบนี้ เวลาฟังธรรมแล้วสวดมนต์ขึ้นมาเป็นคนดี ภาวนาขึ้นมาจะไม่ให้จิตมันฟุ้งซ่าน แล้วไม่กล้านั่งสมาธิภาวนาเพราะยังไม่ได้ขอกรรมฐานจากใคร

ขอจากใคร ไปขอจากใคร จะไปผูกมัดกับใคร ก็ขอแล้วไง นี่ไง พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นชาวพุทฺธใจ เป็นชาวพุทฺธ กรรมฐานก็พระพุทฺธเจ้าให้เกสา โลมา นขา ทนต์ตาตโจใจ เวลาไปบวชพระก็ผม ขน เล็บ ฟัน หนังนี่ไง

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นคนขึ้นมาเราก็มีกายกับใจใจ ถ้ามีกายกับใจเรามีพุทธะใจ เรามี  
พระพุทธรูปเจ้าอยู่กลางหัวใจใจ เราเป็นชาวพุทธเราก็ขอกรรมฐานกับพระพุทธรูปเจ้าแล้ว แล้วจะไป  
ขอกับใครอีกล่ะ ไปขอกับใครก็ไปให้เขาบงการชีวิตหรือ

ไปขอกรรมฐานกับใครนี่มันเป็นประเพณีไป แต่กรรมฐานนะ เวลาพระพุทธรูปเจ้าเขาอยู่ใน  
ป่าในเขา ตาเป็นเทียน นิ้วเป็นรูป จิตของเราเป็นธรรม กราบไหว้ ไม่ต้องมาหาดอกไม้ ไม่ต้อง  
หาธูป เทียน ไม่มี เราทำขึ้นมาสัจจะความจริงในใจของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ให้หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโ

แล้วขอกรรมฐานกับใคร

ก็ขอกับพระพุทธรูปเจ้าใจ ขอกับพุทธะในหัวใจนี้ใจ พุทโธ จิตสงบแล้วจนพุทโธไม่ได้ มัน  
เป็นพุทโธเสียเอง นั่นนะตัวแท้ ถ้าถึงตัวแท้ขึ้นมา กรรมฐานอยู่ที่นี่ ถ้ากรรมฐานอยู่ที่นี่ ไปขอกับ  
ใคร มันจะไปขอกับใคร

มันมีแต่ธรรมดามันด้วยความเคารพบูชา เวลาธรรมวินัย อาวุโส ภันเต เวลาพระเราถ้า  
เป็นนวกะก็ต้องขอนิสัย ขอนิสัยจากครูบาอาจารย์ ถ้าขอนิสัยจากครูบาอาจารย์ ถ้าบวช  
อุปัชฌาย์แล้ว สัทธิวิหาริกของอุปัชฌาย์องค์ใด & ปี ถ้าอุปัชฌาย์ตายไปแล้วก็ให้ไปขอกับ  
อาจารย์

ถ้าอาจารย์ นิสัย ก็นี่ใจ มันฆราวาสธรรมๆ ความเคยชินของเราเป็นฆราวาสใจ ความ  
เคยชินของเรา สิทธิเสรีภาพใจ ทุกอย่างเสมอภาค ทุกอย่างเป็นประชาธิปไตย ไม่มีสูง ไม่มีต่ำ  
เวลาบวชเป็นพระขึ้นมาแล้ว นวกะ ทำอะไรก็ไม่ใช่

พระเราเย็นตมึ้นน้ำไม่ได้ เวลาฉันอาหารต้องนั่งอยู่ เวลาฉันอาหารแล้ว เจออาวุธ ภันเต  
ถ้าฉันอาหารอยู่ กาลเทศะที่จะกราบได้ไม่ได้ เขาต้องฝึกหัดให้เป็นสมณสาธูปไป ถ้าสมณสาธูป  
เขาต้องถือนิสัย พระที่ฉลาด & พรราชาท่องปาฏิโมกข์ได้ พันนิสัย

คำว่า “ท่องปาฏิโมกข์ได้” เหมือนจบนิติศาสตร์ จบนิติศาสตร์คือมันรู้กฎหมาย ท่องปาฏิ  
โมกข์ได้คือศีล ๒๒๗ ศีล ๒๒๗ มันท่องได้ มันเข้าใจได้

คนเราถ้าไม่รู้สิ่งใดเลยมันถึงงี่เงาไหม ถ้ามันท่องได้มันก็มีหลักเกณฑ์ของนิติศาสตร์ นิติบัญญัติว่าเราควรทำอย่างไรได้ นี่จะพ้นนิสัย

ถ้าพระที่โง่เขลา ๑๐๐ พรรษาก็ไม่พ้นนิสัย คำว่า “พ้นนิสัย” เพราะยืนด้วยตัวเองไม่ได้ ไม่มีสติปัญญาที่สามารถรักษาตัวเองได้ ไปอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้อะไรถูกอะไรผิด ไปอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ว่าคนไหนถูก คนไหนผิด นี่ไม่พ้นนิสัย นี่พูดถึงพระไง

เขาบอกว่าต้องขอกรรมฐาน นั่นเรื่องหนึ่ง อันนี้เราเปรียบเทียบถึงธรรมและวินัยของพระ ถ้าธรรมวินัยของพระขึ้นมา

จะขอนิสัยกับใคร

นี่คิดของเราขึ้นมาแล้วก็หลงแต่อารมณ์ความคิดของตนไปไง ว่าจะทำอย่างนั้น จะทำอย่างนี้ จะทำอย่างนั้น

บอกว่า อยากจะมาอยู่กับแม่ อยากจะมาอยู่กับแม่ทุกวัน

นี่มันเป็นธรรมไง

อยู่กับแม่ด้วยกายด้วยใจ ไม่ใช่เงิน ไม่ใช่ยศถาบรรดาศักดิ์ ไม่ใช่ตำแหน่ง จะอยู่กับแม่ด้วยกตัญญู

กตัญญูอยู่ใกล้ๆ ก็ได้ แล้วรักแม่จริงๆ รักแม่จริงๆ ก็ทำตามทีแม่บอก ทำตามที่แม่ขอ ถ้ามันเป็นความจริง มันต้องเป็นความจริงขึ้นมา

นี่ไง ถ้ามันเป็นธรรมๆ สิ่งที่เป็นธรรมมันควรเป็นธรรม ถ้ายังไม่เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมมันเป็นธรรมกับเรา คิดเองเออเอง คิดคนเดียว

ไวรัล ถ้าไปเจอที่ไหนเขาตรวจสอบแล้วว่าเป็นนะ แלבเดียวเขาไม่รับ ต้องสองเล็บมาชนกัน ตรวจที่เล็บนี้เป็นบวก ยังไม่ถือว่าติด ต้องตรวจอีกเล็บหนึ่ง เล็บที่สองว่าบวก เออ! ตกลงว่าติดไวรัล

ไฉนี้ก็เหมือนกัน คิดเองเออเองอยู่คนเดียว คิดกับใคร ตรวจสอบกับใคร

## นี่รักพ่อรักแม่

แม่เขาก็รักเอ็ง รักเอ็งแล้วแม่ก็ทำอย่างนั้น แล้วแม่ไม่อยากจะให้อยู่ใกล้หรือ ถ้ามันเป็นจริงนะ เขาก็อยากจะกอดกันอยู่อย่างนั้นนะ เขาไม่ยอมหลุดจากกันหรอก แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง ในโลกแห่งความเป็นจริงเราต้องคิดแบบวิทยาศาสตร์ คิดถึงความเป็นจริง การดำรงชีวิต การดำรงชีพมันต้องมีหน้าที่การงาน มันต้องมีการกระทำ

อ้าว! ก็ละลาออกไป จะมาทำเกษตรอินทรีย์เิง

ลาออกมาทำเกษตรอินทรีย์ประสบความสำเร็จก็มี แล้วถ้าไม่ประสบความสำเร็จ การที่มาทำเกษตรอินทรีย์เริ่มต้นผู้ที่ทำใหม่จะต้องโดนถากถาง โดนดูถูกโดนดูแคลน ตลาดก็ไม่มีทำสิ่งใด

แต่ถ้าคนเข้มแข็ง เราเห็นผู้ประสบความสำเร็จจากการเกษตรอินทรีย์เยอะมาก แล้วเกษตรอินทรีย์นี่นะ ไร่พวกผักสลัด ไร่พวกผักที่ส่งโรงแรม ของเขาต้องการสิ่งที่มีคุณภาพ ถ้าเราทำได้ระดับนั้น ทำได้สิ่งนั้นนะ ของของเราตลาดกว้างขวางมาก แต่มันต้องเป็นคนที่จะเอียดคนที่รอบคอบ คนที่แบบว่าเกินความขยันของคน จนกลายเป็นความรักความผูกพัน ความรักความผูกพัน เห็นต้นไม้เป็นที่รัก มันแสวงหา มันรักษา มันคุ้มครอง เพราะด้วยความรัก ความผูกพันด้วยนิสัยของเขา นี่ถ้ามันเป็นจริงมันเป็นอย่างนั้น

โอ้เราคิดครึ่งๆ กลางๆ เห็นเขาเสร็จ เราก็จะเสร็จ

เขาเสร็จ เราไม่เสร็จนะ

อันนี้พูดถึงนะ บอกว่า เรารักแม่ เราอยากอยู่กับแม่ เราอยู่ด้วยร่างกาย ไม่ใช่เงินทอง ไม่ใช่ยศตำแหน่ง

เวลากิเลสมันหลอกคนมันหลอกอย่างนี้ มันหลอกว่าเราเป็นคนดี เราทำความดี ความดีของใครละ แล้วนี่ที่ทำอยู่นี้ไม่ดีใช่ไหม ที่ทำอยู่นี้มันก็หน้าที่การงานของเราไง ที่ทำอยู่นี้ก็แม่พอใจใจ ป้ากับแม่ก็พอใจใจ เพราะป้ากับแม่เขาทำการเกษตรเขาก็ทุกข์ก็อยากอยู่นี้ไง แล้วเราอยากจะไปช่วยเหลือๆ

ออกไป ไปทะเลาะกับพ่อแม่ก่อนแน่นอน เพราะเกษตรอินทรีย์กับเกษตรเคมีมันต้องทะเลาะกัน ออกไปก็ไปทะเลาะกัน ทะเลาะกันจนลงกันได้ถึงจะเริ่มทำเกษตรอินทรีย์ ออกไปยังต้องไปทะเลาะกันก่อนว่าเคมีเลิกใช้ๆ แล้วไอ้เคมีเลิกใช้เขาไม่เชื่อเพราะเขาทำเคมีทั้งชีวิต เขาจะเลิกใช้ใหม่ กว่าที่จะเลิกใช้ แล้วเราจะพิสูจน์

สิ่งที่ैयाกที่สุดคือแก้พ่อแม่เนี่ยแหละ เพราะพ่อแม่คลอดเรามา เขาถือว่าเป็นสมบัติของเขา ไปพูดกับใครนะ ไอ้โฮ! เป็นเจ้านายใหญ่โตนะ เป็นผู้อำนวยการเลย ลูกน้องเยอะแยะเลย พอกลับไปบ้านเขาเรียกไอ้หนู แม่ก็เห็นเป็นเด็กวันยังค่านะ มึงจะเป็นนายพลนายพัน “ไอ้หนูกินข้าวหรือยัง” พ่อแม่เห็นแข็งเป็นตลอดไปแหละ พ่อแม่ไม่เคยเห็นเป็นผู้ใหญ่เลย แต่เราต้องทำให้เขาเห็น ทำให้เขาเข้าใจได้

เราจะบอกว่า สิ่งที่ดีมันดีทั้งนั้นนะ แต่ความจริงในโลกนี้เป็นเรื่องหนึ่งนะ ความจริงในโลกนี้ แล้วความจริงกับความคิด ความคิดมันใช้ได้ แล้วอย่างที่ว่านี้เป็นธรรมทั้งนั้นนะ

คำว่า “เป็นธรรม” สิ่งที่ดีๆ อยู่ทางโลกจบ ๙ ประโยค จบ ๙ ประโยคนี่ก็ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้าจบแล้วแหละ แต่ไม่รู้อะไรเลย มาปฏิบัติ ๙ ประโยคไปถามหลวงปู่ฝั้น ผมจบ ๙ ประโยค รู้ไปหมดเลย แล้วให้ผมภาวนาอย่างไรล่ะ เพราะอะไร เพราะสอนพระสารีบุตรอย่างหนึ่ง พระโมคคัลลานะอย่างหนึ่ง สอนพระแต่ละองค์ไม่เหมือนกันเลย แล้วผมจะทำอย่างไรล่ะ

หลวงปู่ฝั้นบอกว่า ทุกข์มีอยู่ไหนล่ะ ทุกข์มีงั้นะ

เวลาคนมันมีความรู้มากแล้วมันจับต้นชนปลายไม่ถูก เริ่มต้นไม่เป็น แล้วทำไม่ได้หรอก

ไฉนก็เหมือนกัน แหม! จะทำเกษตรอินทรีย์ เอ็งต้องไปเถียงกับแม่เอ็งก่อน ถ้าจะลาออกนะ ทะเลาะกับแม่ก่อน แล้วถึงมาทะเลาะกับป้าอีก

แต่ถ้าเราทำของเรา ทำอะไรก็สำเร็จหมด ทำหน้าที่การงานของเราเก็บหอมรอมริบจนมีทุนมีรอน นี่ไง ทุกอย่างพร้อมไง มันทำพร้อมแล้วใครเขาจะไปขัด ทำสิ่งที่ดีงามมันดีงามทั้งนั้นนะ แต่สิ่งที่ดีงามมันต้องจับต้องได้ แต่ทำสิ่งที่ดีงามมันเป็นความเพ้อฝันเพ้อเจ้อ แล้วชีวิตออก

มาแล้วมาทำอะไร ออกมาแล้ว เดี่ยวพอถึงที่สุดแล้วก็วิ่งเต้นจะไปสมัครงานใหม่ แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ นะ ค่อยทำเป็นขึ้นเป็นอัน แล้วทำให้ได้จริง มันได้จริง

สิ่งที่พูดมานี้ นี่ฟังธรรมไง ฟังธรรมหลวงพ่อดั้งแต่ปี ๒๕๖๒ เลยกลายเป็นคนดีเลย สวดมนต์เลย ภาวนาเลย อยากไปอยู่กับแม่เลย

นี่ก็ฟังของหลวงพ่อเฉยๆ ใจ แต่ไม่ใช่ของเอ็ง หลวงพ่อนี่คนด่าทั้งประเทศนะเว้ย เอ็งนึกว่าหลวงพ่อเอ็งคนดีนะ เขาด่ากันทั่วบ้านทั่วเมือง ขวางโลกไปทั่ว

นี่ไง ถ้ามันเป็นความจริง เป็นความจริงอันหนึ่ง เป็นความจริงอันหนึ่งมันต้องกระทำอย่างนั้น นี่ไง พินสามสาย พินสามสายนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ คือนที่ตรัสรู้ เวลานั้นไปเลย ความรู้สึกนึกคิดมันไปร้อยแปดเลย มีเทวดามาติดพิณให้ฟัง พินสามสาย ถ้ามันตึงไป บึง! ขาดเลย หย่อนไปนี่แปะๆ ไม่ได้ยินเลย ถ้ามันขึงไว้พอดีนะเสียงมันไพเราะไง พินสามสาย ทางสายกลาง

ไอ้ที่พูดมานี้ เวลาโยมพูดเป็นความถูกต้องดั่งความจริงไหม จริง แต่ข้อเท็จจริงมีหรือยัง เอ็งได้พิสูจน์ตัวหรือยัง

สุดมยปัญญาคือการศึกษเล่าเรียน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา ถ้าเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาแล้ว ถ้ามีธรรมในใจแล้วนะ อย่างหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น จะฟ้าถล่มดินทลาย จักรวาลจะหายไปทั้งสิ้นเลย ธรรมก็เป็นธรรมวันยังค่ำ

ไอ้ของเราเป็นธรรมๆ พอโลกขยับหน่อยนะ วิ่ง เชไปแล้ว ไร้สาระ

ถ้ามันเป็นจริงๆ มันมีคุณธรรมในหัวใจ นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นจริงมันยิ่งใหญ่อยู่แล้ว อย่างที่ว่าเป็นสัจธรรมที่ว่า ฟังเทปหลวงพ่อมาแล้วมันดีขึ้นนะ

มีคนมาพูดหลายคนแล้วแหละ เพราะว่าฟังของเราแล้วบอกว่า หลวงพ่อนั้นยากตัณญา เน้นยากตัณญา คำว่า “คนดี” คนดีต้องมีความกตัญญู กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราจะมาวัดความดีความชั่วของคน วัดใจ วัดด้วยกตัญญูกตเวที

คนเขามีบุญมีคุณกับเรามันต้องฝังใจ ใครเคยมีคุณกับเรามันฝังใจนะ แล้วถ้ามีโอกาสนะ เราจะตอบแทนสังคม ไม่ใช่ตอบแทนเขาหรอก

คนที่มีความดีกับเรา เขาต้องมีฐานะ เขาต้องมีสถานะที่สูงกว่า เขาถึงได้เจือจานเรา เขาไม่ต้องการสิ่งใดตอบแทนจากเราหรอก เขาต้องการให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข

แล้วถ้าเรายืนตัวได้ เราสามารถช่วยตัวเองได้ คนที่ต่ำต้อย คนที่มันทุกข์มันยาก เราจะแบ่งปันเขา เราจะช่วยเหลือเขา เพราะเราได้เคยรับการช่วยเหลือจากคนที่เขาช่วยเหลือเรา ถ้ามีกตัญญูกตเวทิตาใจมันจะคิดถึงคุณงามความดีแล้วมันจะเผื่อแผ่กับสังคม

มีคนมาพูดหลายคนแล้วแหละ ฟังเทศน์หลวงพ่อนั่นกตัญญู

มันเป็นเครื่องหมายไง เราจะอวดกันว่าคนนั้นดีคนนี้ดี...ไม่ ดูที่พฤติกรรมเอ็งนั่นแหละ พฤติกรรมเอ็งเป็นอย่างไร พฤติกรรมนะ แม่อยู่ในบ้านยังไม่เคยมอง ญาติพี่น้องใส่หัวทิงเลย มึงเป็นคนดีตรงไหน แม้แต่แม่เอ็งยังไม่สนใจ กูเป็นเพื่อนมึง กูจะไว้ใจมึงได้หรือ

ใครจะคิดอย่างไรเรื่องของเขา แต่เราคิดถึงข้อเท็จจริง

ที่นี้ข้อเท็จจริงมันเป็นเครื่องหมายของคนดี ถ้าเครื่องหมายคนดี ทุกคนดูแลพ่อดูแลแม่ ดูแลครอบครัวของตน นี่คนดี ถ้าคนดีครอบครัวอบอุ่นแล้ว

ลูกด้าน่าสงสารมาก ลูกเต้าถ้าเรามีคุณงามความดีมันอบอุ่นมันนะ ถ้าครอบครัวนะ พ่อแม่มีแต่ปัญหา ลูกมันเป็นอย่างไร ลูกมันจะมองหน้าใคร ไปหาเพื่อนมันด้วยความเศร้าสร้อย แต่ถ้าพ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ดีงาม ลูกมันเริ่มเริ่มมีความสุข มันไปคบเพื่อนด้วยความสุขของมัน นี่เครื่องหมายไ้ เครื่องหมายก็มันนะ กตัญญูกตเวทิตาที่เป็นเครื่องหมายของคนดี ก็ต้องการให้สังคมเป็นคนดีไ้

ที่นี้ว่า ความกตัญญู ฟังเทศน์หลวงพ่อก็จะลาออก

ลาออกไปพ่อแม่ก็เดือดร้อน แม่เขาไม่ต้องการ ถ้าแม่ไม่ต้องการ เราต้องพิสูจน์สิ พิสูจน์ทำหน้าที่การงานออกมา

แต่นี้บอกว่า หน้าทีการงานก็ไม่ได้ ที่ทำงานเขาทำงานแล้ว...

สังคม หนีมนุษย์ไม่ได้ หนีคนไม่พ้น การบริหารจัดการมนุษย์ การบริหารจัดการเรา การบริหารจัดการครอบครัวของเรา คนทั้งสิ้น แต่ด้วยอำนาจวาสนาถ้ามีสติมีปัญญานะ วาสนาของคนนะ วาสนาของคนเราเจอใคร เจอคนดีนะบุญของเรา เราเจอแต่คนที่พฤติกรรมที่เหยียบย่ำทำลายเราตลอดเวลา อันนั้นก็กรรมของสัตว์

เขาบอกว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งการยอมจำนน

ไม่ใช่

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญามันรู้เท่า ปัญญามันรู้เห็นใจ

ทำไมเขาเหยียบย่ำแต่เรา ทำไมเขาไม่เหยียบย่ำคนอื่นล่ะ เวลาของคนอื่นเขาเป็นคนดี เวลาที่เราทำไมเขาเป็นโทษกับเราล่ะ

เราก็สร้างคุณงามความดีของเราให้เหมือนคนคนนั้นสิ ให้มันดีขึ้นมา

นี่พูดถึงว่า มีคนมันวิทยาศาสตร์ไง เวลาพูดไป “ศาสนาพุทธเป็นเบี้ยล่าง เป็นการยอมจำนน ไม่อาจหาญ”

มันจะเป็นจิ้งจอกไซ้ไหม เจอก็ยิงทิ้งหมดเลย มันไม่มีหรอก

เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ไม่จองเวรจองกรรมใครทั้งสิ้น ใครทำอะไรก็ดีเป็นกรรมของสัตว์ ทำกรรมดีก็ได้ของเขา เขาทำชั่วก็กรรมของเขา เราจะทำคุณงามความดีของเราต่อเนืองไป

นี่พูดถึงว่า เขาว่าเขากตัญญูกตเวที

กตัญญูกตเวทีมันเป็นกตัญญูอยู่แล้ว แต่จะอ้างว่ากตัญญูแล้วจะบิดเบือน จะทำตามความพอใจของเรา นั่นเป็นอีกกรณีหนึ่งนะ แต่ของเรา เราอ้างกตัญญูเพื่อคนดีเพื่อความดีของเราไง ใ้ฉันเพื่อประโยชน์กับเรานะ

นี่พูดถึงว่าสุดท้ายมีกตัญญู อยากจะกตัญญูให้มาก อยากจะรักแม่มาก

นี่เรื่องหนึ่ง

เวลาบอกว่าเราจะลาออกจากงาน 'ไม่มีใครเขาเห็นด้วย

คำว่า "ไม่มีใครเขาเห็นด้วย" เพราะว่า เวลานั้นการเมืองเวลาหาเสียงมันจะสร้างตำแหน่งการงานสร้างงาน เพราะคนปรารถนาอยากมีหน้าที่อยากมีงานทำ พอจะลาออกเขาก็ไม่เห็นด้วยทั้งนั้นนะ

แต่เว้นไว้แต่ที่เราไม่ใช่ลาออก เราทำงานที่ดีขึ้น เราทำงานที่ตำแหน่งสูงขึ้น เราทำงานองค์กรที่ใหญ่ขึ้นอย่างนี้ นั่นก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง

แต่ไอ้ถ้าพูดถึงว่าจะลาออกเลยแล้วมาทำเกษตรอินทรีย์

มันต้องทำความเชื่อถือให้แม่เชื่อถือก่อน ให้แม่เห็นด้วย ให้แม่คล้อยตามก่อน นี่ถึงจะเป็นการกตัญญู

ไอ้นี้ชนกันอย่างกับรถไฟเลยละ แล้วก็บอกกตัญญู นี่มันไม่ได้ อันนี้วางไว้

ทีนี้มีเพื่อนบอกว่าเพื่อนไม่เห็นด้วยกับการลาออกจากงาน แล้วเขาบอกว่าออกจากงานแล้ว ที่ว่าเวลาคำพูด คำพูดว่าหลงในธรรมของตัวเอง หลงในธรรม

ไอ้ว่าหลงในธรรม ไอ้คำพูดเขาคำเดียววะ คำพูดเขาคำเดียว เขาบอกว่าหลงธรรมะมากเกินไปหรือเปล่า คำว่า "เขาบอกว่าหลงธรรมะมากเกินไปหรือเปล่า" นี่เขาเตือนเรานะ เขาเตือนเราให้ได้สติได้ปัญญา

แต่เวลาสำหรับเรา คำว่า "ธรรมๆ" ธรรมของใคร ธรรมของพระพุทธเจ้า ธรรมของพระอรหันต์ก็เรื่องหนึ่ง ธรรมของทุกๆ ไปก็เรื่องหนึ่ง ธรรมของสัตว์ สังคมสัตว์ หัวหน้าฝูงมันปกครองฝูงมันก็เป็นธรรมของมัน ฝูงสัตว์ ผู้นำสัตว์ ดูฝูงวัวฝูงควายสิ มันจะมีผู้นำอยู่ตัวหนึ่งมันเดินออกหน้า มันเดินก่อน ลูกน้องจะเดินตามมันหมดเลย นั่นธรรมของฝูงสัตว์

นี่หลงในธรรมๆ ธรรมอะไร

เราจะไปอ้างว่า แหม! เราฟังธรรม เราเข้าใจในธรรม แล้วเราจะขวางโลกไปเลย

ไม่ใช่หรอก ธรรมมันเหนือโลกด้วย โลกเขาจะเห็นว่าเราเป็นคนดี

แล้วเวลาอยู่กับสังคม เวลาคนที่ปฏิบัติใหม่ๆ เวลาเข้าไปอยู่ในหมู่เพื่อน ศิล ๕ นี่ไอ้ไฮ!  
รักษายากเลย แล้วถ้ารู้ว่าศิลป ๕ นะ ภูจะหลอกให้มึงโกหก ภูจะพูด

แต่เราก็ต้องพิสูจน์จนกว่าเราจะเป็นอย่างจริง ถ้าเราเป็นอย่างจริงแล้วนะ พอเพื่อนยอมรับแล้วนะ  
เขาก็จะอนุโลมไปกับเรา เพราะทุกคนแสวงหาความจริงทั้งสิ้น แต่เขาไม่เชื่อใจ

นี่ก็เหมือนกัน หลงในธรรมมากไปหรือเปล่า

อันนั้นเขาพูดมาตั้งแต่หลายปีแล้วนะ แต่ไอ้คนเขียนเอาคำนี้มาอ้างว่า “คนอื่นเขาบอก  
ว่าหนูหลงในธรรม แสดงว่าหนูมีธรรม แสดงว่าหนูดีกว่าเขา เขาพูดจะให้หนูต่ำต้อย” มันเกิด  
เป็นทฤษฎีอันหนึ่งนะ ทฤษฎีว่าหลงในธรรมหรือเปล่า แสดงว่าเรามีธรรมนะสิ

เราจะมีธรรมหรือไม่มีธรรมมันอยู่ที่ความสุขความทุกข์ในใจ ถ้ามันมีคุณธรรมนะ ความ  
ถูกต้องชอบธรรม ถ้าเราทำความถูกต้องชอบธรรมนะ โลกธรรม ๘ อาจจะโดนตีฉนิินทา  
อาจจะโดนถากโดนถาง

ที่ว่าเกษตรอินทรีย์ออกมาจะต้องโดนเขาถากเขาถางจนกว่าเราจะพิสูจน์ตัวเองได้ ถ้า  
พิสูจน์ตัวเองได้ สังคมจะยอมรับว่า เออ! เขาทำได้จริงๆ เราจะโดนถากโดนถางโดนดูถูกดูแคลน  
มาตลอด แล้วมันเป็นอะไรละ

นี่ก็เหมือนกัน เขาบอกว่าหนูหลงในธรรมหรือเปล่า

คำถามนี้ถามหลายทีแล้ว หลงในธรรมหรือเปล่า

หลงไม่หลงก็เรื่องของเรา เราดื่มน้ำสะอาด เขาจะดื่มเหล้าดื่มไวน์ก็เรื่องของเขา เขาอยู่  
กับโลกใบ รสของเขา รสเขาเอร็ดอร่อยนะ มีไวน์ มีเบียร์ มีทุกอย่าง เราดื่มน้ำสะอาด

เขาบอกว่าหลงในธรรม

อ้าว! ร่างกายเราสมบูรณ์ เดี่ยวอีก ๔ ปี ๕ ปีก็รู้เองนะ ไอ้พวกกินเหล้าเดี๋ยวมันดับแข็ง  
ของเรายังดีอยู่เลย มันต้องพิสูจน์กันอย่างนี้สิ ไอ้ปากคนนะ ไอ้แค่เขาพูด ติดใจอยู่ว่าหลงใน  
ธรรม เราก็บอกใครๆ ก็ว่าหนูหลงในธรรม

แสดงว่าแจ้งมีธรรมใช้ใหม่ แสดงว่าแจ้งยิ่งใหญ่ดี

นี่เขาเห็นบเอา เขาเห็นบเอาให้เราได้ดี ให้เราทำในทางสายกลาง

ในวงกรรมฐาน หลวงตา ครูบาอาจารย์ของเราเวลาประพฤติปฏิบัตินะ เดินจงกรมก็  
ไม่ให้ใครเห็น ทำความดีไม่ให้ใครเห็นหรอก แต่มันเป็นความดีในใจ ความดีในใจเพราะอะไร  
หนึ่ง มีความสุข มันคง ไม่ผิดศีล มันมีหลักเกณฑ์

ไอ้คนที่ว่าคนดีคนอะไรนะ ผลุบๆ ผลับๆ โลๆ เลๆ มันทำอะไรไม่ได้เป็นขึ้นเป็นอัน นั้นคน  
ดีทั้งนั้นนะ ไม่เป็นขึ้นเป็นอัน แต่ไอ้คนทำนะแอบทำ เพราะทำต่อหน้ามันเหมือนทำอวด

นี่ก็เหมือนกัน แหม! เขาว่าหนูหลงในธรรม ธรรมะมากเกินไป หลงในธรรม

ทิวสิริ เขาพูดคำสองคำ เอาคำนี้ เอาคำว่า “ฉันมีธรรม” เหนือกว่าเขา เอาคำนี้มาเป็นการ  
แสดงออกว่าฉันมีธรรม

เก็บไว้ในใจ สิ่งที่เป็นปัจเจกตั้ง สันทิวสิริโกนะ พินสามสาย ถ้ามันตั้งไปก็ขาด หย่อนไปก็  
ไม่เป็นประโยชน์อะไรทั้งสิ้น กลายเป็นขี้ลอยน้ำเลย พอดีๆ แล้วหลบหลีก หลบหลีก

กว่าจะเป็นคนดีได้ แล้วในสังคมนะ ไม่มีใครเชื่อถือหรือกว่าใครเป็นคนดี แต่ถ้ามัน  
พิสูจน์ตามความเป็นจริงขึ้นมาแล้ว จริงในตัวมันเองนะเป็นความดี แล้วเป็นความดีแล้วมันดี  
เหนือโลก

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ของเราถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาแล้ว เวลาธมฺมสาธุชา เอตมฺมกุศล  
มุตฺตมํ ท่านพูดกันในสังคมที่เป็นสัมมาทิฐิ สังคมที่ปฏิบัติด้วยกัน สังคมที่เคยผ่านเคยเห็นมา  
เหมือนกันใจ

คนที่เคยผ่านเคยเห็นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านผ่านไปแล้ว เวลาท่านพูดอะไร เวลา  
หลวงตาพระมหาบัวปฏิบัติกับท่าน ทำอะไรเข้าไป ท่านรู้แล้ว ท่านรู้แล้ว ท่านรู้แล้ว ท่านเคย  
ผ่านมาแล้ว ท่านเคยกระเสือกกระสน ท่านเคยเจ็บแสบมาแล้ว แล้วท่านผ่านมาแล้ว ไปอยู่ในที่  
สุขที่สบาย ที่อุดมสมบูรณ์ ท่านผ่านมาแล้ว

ไอ้เรายังไม่ได้ผ่านอะไรเลย สบายๆ

สบายๆ ก็ไ้เบิร์ดไ้ เพลงสบายๆ ไม่มีหลักมีเกณฑ์ทั้งสิ้น มันเป็นเรื่องนามธรรม มันเป็นเรื่องเราคิดของเราเอง

ฉะนั้น พินสามสาย ให้คิดของเราอย่างนี้

แล้วพูดถึงว่า ถ้ามว่า ควรจะลาออกจากงานหรือเปล่า

ไม่ควร สะสมจนกว่าทุกอย่างพร้อมมูล ไ้นี้แค่คิดแค่จินตนาการ ทุกอย่างพร้อมมูลแล้ว พ่อแม่เห็นด้วย ถ้าอย่างนั้นก็ทดลอง ต้องพิสูจน์กัน เออ! พร้อมแล้ว อย่างนั้นแล้วนะ ออกไปแล้วหรือเราไปทำงานแล้วนะ พ่อแม่ก็ไม่เสียใจ ไม่เจ็บช้ำน้ำใจ แล้วพอไม่เจ็บช้ำน้ำใจ เราก็ต้องพิสูจน์ทางเดียวคือเกษตรอินทรีย์ทำให้ประสบความสำเร็จ

ไ้นี้พ่อแม่ก็คอยเป็นห่วงเป็นใย มีแต่ความเดือดร้อน มีแต่ความตรอมใจ ไ้เราก็จะเกษตรอินทรีย์ ไ้สองคนนั่งร้องไห้ยุ่นั้น เกษตรอินทรีย์ เราขุดดินเขาก็ร้องไห้ แต่ถ้าเขาเห็นด้วย เราขุดดินเขาก็มาช่วย เขามาพร้อมมูลกับเรา

พินสามสาย ทางสายกลางทำให้เหมาะสม

ไม่ใช่เราคิดของเราคนเดียว เราก็เก่งคนเดียว แล้วไปเจออุปสรรคแล้วนะ เราเห็นมาก อย่างที่ว่าตั้งแต่ตอนต้นนั้นนะ เวลาปฏิบัติไปๆ เหลวแหลก ปฏิบัติไปแล้วไ้ที่ว่ายอดเยี่ยมๆ หลุดไปบ้าไปเยอะเยอะไปหมด

แต่ถ้าเราเป็นจริงๆ ของเรานะ ทำให้เหมาะสมดีงาม ไม่ขวางใครทั้งสิ้น ถ้าจะขวางจะจับไ้ก็จับไ้กิเลสในใจนี้ไม่ให้มันมาหลอกหลวง

จำไว้ให้ดีนะ เกษตรอินทรีย์ แล้วต่อไปเราจะรออีก ๒๐ ปีข้างหน้า เราจะได้กินผักปลอดจากเ้งบ้างหรือเปล่า เกษตรอินทรีย์ ภูจะรอเ้ง ๒๐ ปี แล้วภูจะรอกินผักเกษตรอินทรีย์จากเ้งเคว้ง